

MARIANNE ALENIUS: Brev til eftertiden. Om Charlotta Dorothea Biehls selvbiografi og andre breve. Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning, udg. af Det filologisk-historiske samfund 96 – årgang 1986. Kbh., Museum Tusulanums forlag, 1987. 169 s.

I 1787 skrev Charlotta Dorothea Biehl et 47 sider langt brev om sit eget liv og sendte det med titlen »Mit ubetydelige Levnets Løb« til Johan Bülow på Sanderumgaard. Marianne Alenius har for et års tid siden på forbilledlig vis udgivet dette dokument. I den her foreliggende publikation arbejder Alenius videre med Biehls selvbiografiske skildring. Hun stiller det relevante spørgsmål, om det var et privat brev skrevet i fortrolighed til en nær og kær ven, eller om Biehl i virkeligheden havde et offentligt, ukendt publikum i tankerne, da hun udarbejdede sit sirlige, håndskrevne brev til Bülow.

Lærd og uanstrengt giver Alenius en fængslende og overbevisende skildring af, hvordan breve allerede i antikken og senere ingenlunde var af så privat karakter, som man umiddelbart skulle tro. Det er perspektivrigt at få ny viden om, at brevskrivning blev en særlig, hidtil næsten overset, i hvert fald undervurderet, genre, og fra et feministisk synspunkt åbenbart den eneste, hvor kvinderne fik tildelt en respekteret rolle som skribenter. Det drejer sig såvel om breve skrevet på nationalsprog som på latin. I 1700-tallet tillagde man (mændene) især kvindernes evne til at udtrykke deres følelser omkring personlige, ikke-officielle oplevelser, og deres naturlige sprogbrug interesse og betydning. Kvinderne blev opfordret til brevskriveri af de intellektuelle mænd som f.eks. Klopstock og Ewald.

Ingen er bedre egnet end Alenius til at synliggøre det biehlske univers, som i geografisk forstand stort set var begrænset af Københavns volde, men i åndelig henseende strakte sig langt ud i Europa. Biehl var orienteret om hvad der rørte sig i det vesteuropæiske åndsliv. Hun læste foruden tysk også fransk, italiensk og spansk. Og hun var ubeskeden nok til at berette om, at det var ved egen hjælp, hun var kommet i besiddelse af sine usædvanlige sprogfærdigheder.

Alenius' studier af Biehl har sat sig smukke frugter, og hendes to publikationer føjer vigtige alen til vor litteraturhistoriske viden. Ikke blot i snævrere forstand om Charlotta Dorothea Biehls forfatterskab og kompetente beherskelse af de forskellige litterære genrer, men så sandelig også om hidtil oversete interessante litterære impulser, som ikke mindst gennem Biehl nåede til et dansk publikum. Det var Biehl, der leverede den første danske originale heroide; det er den litterære betegnelse for et fiktivt brev på vers, der skildrer en forelskelse ud fra en kvindes, heltindes, synsvinkel.

For de fleste er Charlotta Dorothea Biehls navn knyttet til de historiske breve – det var dem, som Louis Bobé udgav, og som i manges øjne har fået Biehl til at være indbegrebet af en »hofsladdertaske«. Alenius har med god grund givet hende oprejsning. Alle brevene er skrevet til Johan Bülow, fra hvem hun vel også har modtaget en del oplysninger, og som var den emotionelle igangsætter, der forløste Biehls trang og evne til at udfolde sig også inden for denne genre af brevskrivningens kunst. Skarpsindigt analyserer Alenius i bogens sidste kapitel forholdene omkring udarbejdelsen af *Mit ubetydelige Levnets Løb*. Hun når ikke overraskende frem til den konklusion, at vel fremtræder »brevet« som et privatbrev til Bülow; men såvel indhold som form tilkendegiver på raffineret vis, at Biehl her tegner sit eftermæle, som hun selv ønskede det, og som hun trygt i

første omgang lagde i Bülow's hænder. »Mit ubetydelige Levnets Løb« havde en dobbeltadresse: Bülow og ukendt offentlighed.

Selvom Marianne Alenius i disse år er dybt engageret i forskningsopgaver inden for renæssance-latinske studier, må det være tilladt at nære det stille håb, at hun også får mulighed for at skrive den bog om Charlotta Dorothea Biehl, som hendes hidtidige arbejde giver så rige løfter om. Den skylder hun sine læsere – og måske også sig selv.

Kirsten-Elizabeth Høgsbro

EGON ERIKSEN og OLE L. FRANTZEN: Dansk artilleri i Napoleonstiden. Forudsætninger og udvikling 1760–1814. Tøjhusmuseets Skrifter 11. Kbh., 1988. 530 s. Ill. 250 kr.

Principielt er historikeren ikke ekspert på andet end fortiden som dimension og aspekt. På alle fortidige sagområder er han henvist til at søge konkret information hos de fag og discipliner, han vil inddrage i sin forskning og fremstilling. Behovet for sagkyndig bistand føles ofte særligt stort, når det gælder teknologi i videste forstand, som for eksempel landbrugets redskaber, skibe og skibstyper, byggeri og konstruktion, kraftkilder og maskiner, og militær teknologi. Men erfaringsmæssigt oplever historikeren det ofte som urimeligt vanskeligt at få svar på sine tilsyneladende enkle og konkrete spørgsmål, fordi denne litteratur i vidt omfang er skrevet af indforståede specialister for indforståede læsere, med en filatelistisk begejstring for emnets detaljer, og uden megen tanke på perspektiv og anvendelighed. Retfærdigvis må det siges, at denne isolationistiske holdning i disse år er på vej til at blive opgivet i de fleste af de fag og discipliner, historikeren normalt konsulterer. Men endnu står der mange holdningsmæssige barrierer tilbage, før de videnskabelige specialister også tænker deres lægere med i fremstillingen – og opdager, at de dermed samtidig selv bliver klogere på deres emne.

På den baggrund kan der være grund til at gøre opmærksom på udsendelsen af en vellykket specialpublikation, der ud over at opfylde sin egen genres elementære krav med hensyn til katalogisering, typologisering og omfattende bilags- og dokumentationsmateriale også har evnet at stille specialviden til rådighed for ikke-specialister på en klar og anvendelig – og i de principielle og perpektiverende afsnit også fængslende – måde. Emnet er krigens teknologi. Eller rettere det delaspekt af den, der vedrører hærens og flådens artilleri i den danske helstat i den militærteknologisk formative periode fra omkring 1760 og frem til 1814, hvor den totalt ændrede militærpolitiske situation stillede Generalitetet og Admiralitetet og den politiske ledelse over for helt nye problemer.

De to forfattere: Tøjhusmuseets artillerisamlings tidligere leder, Egon Eriksen, og museets nye direktør, Ole L. Frantzen, har som fælles mål haft ønsket om at nå videre end den blotte katalogbeskrivelse, og at give en analyse af artillerimateriellets bestand og funktioner samt dets konkrete militære anvendelse. Efter et instruktivt indledende afsnit af Egon Eriksen om ballistik og skytsfremstilling har de delt emnet imellem sig, således at Egon Eriksen behandler landartilleriet og Ole L. Frantzen søartilleriet. Faren for at miste overskuelighed og sammenlignelighed har de dog undgået ved at følge en identisk og konsekvent disposition, hvor